

Õigeusu kirikuhoone ja sümbolika

Tempel – vana seaduse telk

Kirik, pühakoda - uue seaduse pühamu, kuhu usklik rahvas kokku tuleb, et pühitseda armulauda – Kristuse Ihu ja Verd (= tegelikkust) ja pühi salasusi. Sisenedes pühakotta teeme kolm ristimärki öeldes endamisi: „Jumal, puhasta mind patust.“

Eeskoda – algselt koht mitteristituile, kes said osaleda usuõppijate liturgial (liturgia esimene pool) ning pidid seejärel minema eeskotta

Kirikusaal – püha paik, koht ristituile, kes osalevad palvetades jumalateenistusel ja üheskoos oma palvetega pühitsevad pühad armulauaannid

Ikonostaas - kujusein, mis eraldab kirikut ja altarit ning sümboliseerib vana seaduse templi vahetekki, mis kärises ülalt alla, kui Kristus ristil hinge heitis. Ikonostaasil on keskuksed(kuninglikud ukсед), põhja- ja lõunauks. Keskustel on kujutatud neitsi Maarja röömukuulutamist, kui peangel Kaabriel ütleb, et neitsi saab käima peale. Põhjauksel on röömukuulutaja ise ehk peangel Kaabriel, lõunauksel peangel Miikael. Keskustest paremal on Kristus ja vasakul Jumalaema. Keskuste kohal on püha õhtusöömaaega kujutav ikoon. Suurtel ikonostaasidel on veel teine ja vahel kolmaski korrus ikoone, kus on kujutatud prohveteid ja apostleid.

Altar – pühim paik, koht, kus asub aujärg, millel pühitsetakse pühad armulauaannid. Altarisse lähevad ainult vaimulikud ja jumalateenistuse läbiviimisega seotud altariteenijad

Antiminss – laua-asemik, lina, millel pühitsetakse armulaud. Sisuliselt on see piiskopi volikiri preestrile armulaua toimetamiseks. Sümboliseerib rätikut, millesse oli mähitud Kristuse pea (higirätik). Antiminssi on õmmeldud pühakute säilmete osake.

Vaimulikud – kolm astet – diakon, preester, piiskop

Piiskop on esikarjane, kiriku või piiskopkonna pea. Piiskop pühitseb ametisse vaimulikud.

Preester on kogudust teenima seatud vaimulik, n.ö. piiskopi käepikendus. Preestril on piiskopi volitused korraldada koguduseelu ja pühitseda salasusi (sakramente).

Diakon on abivaimulik, kellel puudub salasuste pühitsemise/jagamise õigus. Diakon palvetab teenistusel koos rahvaga ja abistab piiskoppi/preestrit teenistusel.

Imalikud teenijad – lugeja, koorijuht, altariteenija(ponomar), kirikuvanem, kellamees

Pühad esemed – ikoonid, armulauariistad, käsirist, karikakatted, peekrid, pühade andide laegas, veepühitsuse nõu, altarievangelium, suitsuti.

Teenistusriided –

Piiskopil: alusstihaar, epitraheel, vöö, käised, puusaehe, sakkos, omofor, mitra ja mantia.

Preestril: stihaar, epitraheel, käised, vöö, feloon, puusaehe

Diakonil: stihaar, oraar, käised

Liturgilised värvid – taevasinine, kuldne, valge, roheline, violetne, tumepunane

Igal pühal on oma liturgiline värv.

Kristuse suured pühad (jõulud, ülestõusmispüha, Issandamuutmine jne.) – valge või kuldne;

Jumalaema pühad – taevasinine;

Ristija Johannese ja Püha Nikolause – roheline;

Suur paast – violetne;

Suur neljapäev – tumepunane.

Toimingud – *ristimärk* (õnnistame mõtteid, südant ja kätetööd Jumala Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel): otsaesine, rind, parem õlg, vasak õlg.

kummardamine-põlvitamine (kummardame palvete ajal, põlvitame põlvitamispalvetel suure paastu ajal, armulauapalvetel enne armulauda jm., **NB! pühapäeval ei põlvitata**)

Vaimuliku õnnistamine - sõrmed moodustavad tähed IC XC – Jeesus Kristus. Vaimulikult, eriti piiskopilt, ka preestrilt võtame õnnistust, asetades käed üksteise peale, peopesad ülespoole. Vaimuliku õnnistamistele teenistuse ajal vastame kummardusega. **NB! Ristimärki selle peale ei tehta.** Diakonilt õnnistust ei võeta.

Suitsutamised – viirukisuits sümboliseerib aegade algust (maailma loomine) ning palvet, mis tõuseb Jumala poole. Viiruki suitsutamine väljendab Jumala armastust, mis valgub meie kõikide peale ning sümboliseerib Pühavaimu armu, mis meeldiva lõhnana levib usklikte peale. Suitsutit õnnistades ütleb preester: „Kristus, meie Jumal, meie toome Sulle viirukisuitsu

magusaks vaimulikuks lõhnaks. Võta see oma ülitaevasele altarile ja saada meile oma kõige pühama Vaimu armu.“

Küünlad ja õlilambid – sümboliseerivad valgust, mis tuli maailma Kristuse näol. Ka palvete palavust.

Leib, vein, vili, õli ja lilled, mida me kasutame jumalateenistusel on Jumala armu, halastuse ja headuse väljendajad inimesele.